

**ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ
СКОТАРСТВА**

УДК 636.2034.082

**ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА В
УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ У СХІДНОМУ
РЕГІОНІ УКРАЇНИ**

Колісник О.І., к. с.-г. н.,
Прудніков В.Г. д. с.-г. н., професор,
Доротюк Е.М. д. с.-г. н., професор
Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

***Анотація.** У статті наведено особливості технології м'ясного скотарства в умовах ринкової економіки, а саме: розведення абердин-ангуської породи, здатної добре адаптуватися до місцевих умов, сезонні отелення корів, утримання худоби в зимовий період без приміщень - на вигульово-кормових майданчиках, в літній – цілодобово на пасовищах.*

***Ключові слова:** м'ясне скотарство, порода, сезонні отелення, ~~ріст~~ та розвиток молодняку.*

Актуальність проблеми. В умовах інтенсифікації галузі скотарства одним із основних шляхів зростання виробництва яловичини є розвиток спеціалізованого м'ясного скотарства, про що свідчить досвід багатьох європейських країн (США, Канада, Англія, Франція та ін.) [1-3].

Створення цієї галузі тваринництва в Україні зумовлене необхідністю збільшення виробництва високоякісної яловичини і важкої шкіряної сировини. М'ясна худоба ефективно використовує пасовища, дешеві грубі корми та відходи рільництва при відносно невеликих витратах концентрованих кормів. Яловичина, отримана від худоби м'ясних порід, за смаковими якостями та біологічною повноцінністю, як продукт харчування, значно перевершує м'ясо інших тварин. Воно має значно більшу харчову цінність. Але ці переваги не враховуються при оплаті за здану м'ясну худобу, як за живою масою, так і за масою туші, що стримує розвиток м'ясного скотарства.

Галузь м'ясного скотарства в Україні почала формуватися в останні 20 років, коли були апробовані перші вітчизняні м'ясні породи: українська м'ясна (1993 р), волинська (1994 р), поліська (1998 р), південна (2009 р), і знам'янський тип поліської м'ясної породи (2009 р). Крім того в Україні

розводиться худоба імпортованих м'ясних порід. Найбільш численною серед них є абердин-ангуська порода [4,5], яка успішно розводиться в багатьох країнах світу. Створений вітчизняний генофонд м'ясних порід за рівнем продуктивності не поступається кращим породам світової селекції за енергією росту, м'ясною продуктивністю, витратами корму на 1 кг приросту, а за пристосованістю до місцевих умов значно перевершує останні. Однак більшість господарств, при розведенні м'ясної худоби традиційно застосовують багатозатратну технологію, що характеризується цілорічними отеленнями, використанням приміщень в зимово-стійловий період. Якщо при цьому врахувати часто нестачу соломи для підстилки, а також невисоку якість кормів, то стає зрозумілою низька окупність вкладених коштів. Така технологія практично не забезпечує отримання на протязі року теляти від кожної корови, не дозволяє реалізувати генетичний потенціал продуктивності і приводить до збитковості галузі в ринкових умовах господарювання [3].

Досліджень з питань технології м'ясного скотарства багато, однак більшість з них носять не комплексний, а фрагментарний характер. До цього часу недостатньо вивчені основні положення класичної технології ведення м'ясного скотарства в країні в цілому і в різних її зонах, які забезпечують ефективність галузі в умовах ринкової економіки. В зв'язку з цим зазначена проблема є актуальною, її вирішення має велике народногосподарське значення.

Завдання дослідження. Вивчити особливості технології м'ясного скотарства, що забезпечують рентабельність і розвиток галузі в умовах ринкової економіки на сучасному етапі.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом роботи були дані використання узагальненого світового і вітчизняного досвіду щодо технології м'ясного скотарства, а також експериментальних досліджень розведення тварин абердин-ангуської породи в ПП «Агро-Новоселівка – 2009» Нововодолазького району Харківської області протягом 2006-2012 років. Економічну ефективність проведених досліджень визначали за методом Ю.Ф. Мельника та ін. [7].

Відсутність комплексної технології м'ясного скотарства, як самостійної тваринницької галузі виробництва високоякісної яловичини і важкої шкіряної сировини гальмує її розвиток.

Результати дослідження. Аналізуючи існуючу технологію галузі, яка практикується у більшості господарств України, необхідно відзначити, що вона має суттєві недоліки, які не забезпечують рентабельність виробництва яловичини.

Основними недоліками традиційної технології, яка застосовується в більшості господарств України є:

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

- утримання корів взимку в капітальних приміщеннях на глибокій підстилці;
- при стійловому утриманні корів в приміщеннях підвищується вологість і надлишок вуглекислоти та аміаку, тварини мало отримують ультрафіолетового опромінення і дефіцит вітаміну Д, який бере участь у мінеральному обміні речовин;
- спосіб утримання корів в приміщеннях дуже дорогий, фізіологічно не комфортний і енергоємкий, не забезпечує високий рівень відтворення стада;
- слаба кормова база, яка не забезпечує необхідний рівень і повноцінність годівлі всіх груп тварин;
- цілорічні отелення корів.

Досвід країн з розвиненим м'ясним скотарством, а також результати наших досліджень, свідчать про те, що ця галузь тваринництва може бути прибутковою та ефективною лише за таких умов:

- наявності високопродуктивних спеціалізованих м'ясних порід і здатності їх адаптуватися до місцевих умов;
- сезонні ранньо – весняні отелення корів, що сприяє швидкому відновленню відтворної здатності, підвищенню молочності і інтенсивності росту молодняку і максимальному збереженню телят до моменту відлучення від корів;
- максимальне використання дешевих пасовищ з ранньої весни і до пізньої осені, а у багатьох випадках і цілорічно;
- безприв'язна система утримання м'ясної худоби взимку на відкритих вигульно-кормових майданчиках, а влітку на пасовищах що здешевлює собівартість продукції і забезпечує рентабельність галузі.

В технології м'ясного скотарства виділяється два основні періоди: перший – організація відтворення стада і вирощування телят на підсосі до 6-8 місяців за системою «корова-теля», другий – вирощування молодняку після відлучення на плем'я або відгодівлю на м'ясо.

Вибір породи в м'ясному скотарстві – один з головних технологічних факторів виробництва яловичини. Найбільше розповсюдження у багатьох країнах світу має абердин-ангуська порода, яка вважається неперевершеною за якістю м'ясної продукції і відтворною здатністю (легкістю отелень без надання допомоги при пологах).

Враховуючи це в АФ «Світанок» (в подальшому ПП «Агро-Новоселівка 2009», Харківської області були завезені абердин-ангуси. Нині ПП «Агро-Новоселівка 2009» є єдиним репродуктором абердин-ангуської породи в Східному регіоні України.

Переваги розведення цієї породи полягають в наступному:

- високий рівень адаптації до екологічних умов регіону, систем кор-

мовиробництва і природних пасовищ;

- низька матеріаломісткість та енергоємність технології розведення вирощування та відгодівлі тварин. У зв'язку з високою стійкістю до високих і низьких температур тварини не потребують капітальних приміщень та енергомісткого обладнання тварини можуть утримуватися взимку без приміщень на вигульнбо-кормових майданчиках;

- отримання високих приростів живої маси при максимальному використанні пасовищних, грубих і соковитих кормів та мінімум концентрованих кормів та економію матеріальних затрат.

Використання абердин-ангуської породи – реальний шанс до створення галузі м'ясного скотарства в Україні.

Враховуючи, що ефективність м'ясного скотарства у вирішальній мірі визначається кількістю одержаних телят і їх живою масою при відлученні нами проведено порівняльне вивчення ефективності різних сезонів отелень (табл. 1)

Із даних таблиці 1 видно, що строки отелення корів впливають на збереженість і живу масу телят. Найкращі результати росту і розвитку мають телята народжені у березні – квітні.

Збереженість телят на підсосі була високою, незалежно від строків народження, але найвища у тих, що народилися у березні – квітні.

Таблиця 1

Вплив строків отелення корів на збереженість і живу масу телят при народженні і відлученні (за 2006-2012 рр)

Показник	Строки отелення корів			
	весна (березень- квітень)	літо (червень- липень)	осінь (вересень- листопад)	зима (січень- лютий)
Збереженість телят, %	100	93,5	92,6	90,9
Жива маса кг: новонароджених	28,5 ±0,62	26,6±0,78	28,2±0,65	29,0±0,48
при відлученні	253,0±2,62	225±2,26	220±3,25	212±3,65
Середньодобовий приріст, г	935,4	826,6	800	762,5

Відомо, що від системи і способу утримання худоби в значній мірі залежить її продуктивність, здоров'я, витрати коштів і ручної праці на обслуговування тварин та собівартості і рентабельності виробництва продукції.

Застосування ресурсозберігаючих способів утримання м'ясної худоби сприяє значному підвищенню продуктивності і рентабельності.

В господарствах, які розводять м'ясну худобу, використовуються дві

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

системи утримання: цілорічну стійлову і стійлово-пасовищну (взимку – стійлово-вигульну, влітку – пасовищну).

Вибір системи утримання залежить від конкретних умов господарства: породи, наявності приміщень того чи іншого типу, пасовищ, їх урожайність, розмір та ін..

М'ясну худобу абердин-ангуської породи в ПП «Агро-Новоселівка-2009» утримують взимку на вигульно-кормових майданчиках, без використання приміщень, а влітку з ранньої весни і до пізньої осені на пасовищах.

Вихід телят на 100 корів складає 87 %, тоді як у 58 господарствах, які розводять абердин-ангуську породу – 78%, або на 9% більше, рентабельність виробництва яловичини відповідно – 25,0 % і 3,0 %.

Вирішальною умовою високоефективного і рентабельного розведення м'ясної худоби є максимальне використання зелених кормів за рахунок впровадження пасовищного утримання м'ясної худоби на культурних і поліпшених пасовищах.

Створення культурних пасовищ заощаджує до 60 % нафтопродуктів, велику кількість концентратів та затрат праці [8].

Вартість 1 т корм. од, отриманих з багаторічних культурних пасовищ в 2 рази менше порівняно з вартістю 1 т корм. од сіяних культур. В 1 т корм. од пасовищних трав міститься 120 г перетравного протеїну, каротину у 10 разів більше ніж в сні. За продуктивності пасовищ у 2-3 тис. к. од. з 1 га на корову виділяють 0,7 – 1,0 га. На цих пасовищах можливо випасати худобу і в зимовий період коли температура повітря досягає – 10-15⁰ С морозу, що значно скорочує витрати кормів і знижує собівартість продукції.

Висновки

1. Під поняттям "технологія м'ясного скотарства" слід розглядати комплекс узгоджених і взаємопов'язаних процесів утримання, годівлі і розведення м'ясної худоби, виробництва високоякісної екологічно чистої яловичини її переробки і максимально прибуткової реалізації.

2. Вибір породи в м'ясному скотарстві – один із головних технологічних факторів виробництва яловичини. Найбільш розповсюдженою у багатьох країнах світу і в Україні є абердин-ангуська, яка вважається неперевершеною за якістю м'яса і відтворною здатністю.

3. Сезонні – ранньо – весняні отелення корів абердин-ангуської породи і цілорічне утримання на відкритих вигульно-кормових майданчиках і максимальне використання пасовищ мають значний господарський та економічний ефект, який забезпечує високу молочність та відтворну здатність корів і інтенсивність росту молодняка.

4. Нині в східному регіоні України створені об'єктивні умови для розвитку галузі м'ясного скотарства, виробництва високоякісної яловичини.

ни і перетворення аграрного сектору в надійного виробника і гарантованого постачальника цієї продукції не лише на ринки країни, а й за її межі.

Перспективним напрямом майбутніх досліджень є створення культурних пасовищ та пошук можливостей залучення інвестицій для фінансування розведення конкурентоспроможного м'ясного скотарства.

Література

1. Буркат В. Концептуальні підходи до формування галузі м'ясного скотарства /В. Буркат// - Твар. України. – 1997-№4.- С. 9-11.
2. Доротюк Е.М. Сучасний стан і перспективи розвитку м'ясного скотарства в Україні /Е.М. Доротюк, М.І. Карташов, В.Г. Прудніков// Проблеми зооін. та вет. медицини. – Вип. 3 – Х., - 1998 – С. 3-7.
3. Доротюк Е.М. М'ясне скотарство – джерело високоякісної яловичини та шкіряної сировини /Доротюк Е.М.// - Х.: Вид. ЗАТ «Тираж 51» - 2006-320с.
4. Доротюк Е.М. Абердин-ангуська порода різних генотипів в умовах східного регіону України / Е.М Доротюк, В.Г. Прудніков, О.І. Колісник // - новітні технології скотарства у ХХІ столітті. – мат. міжнар. наук-прак. конференції – Миколаїв, 2008. – С 127-131.
5. Козир В.С. Формування м'ясної продуктивності вел. рог. худоби. /В.С Козир// - К.: Урожай. – 1992. – С. 108-117.
6. Доротюк Е.М. Сучасний стан абердин-ангуської породи в Україні і шляхи її удосконалення. /Е.М. Доротюк, В.Г. Прудніков, О.І. Колісник// - Вісник Полтавської держ. аграрної академії.- №4, 2011. – С 62-63.
7. Мельник Ю.Ф. Методичні аспекти ефективності селекції від інновацій у тваринництві / Ю.Ф.Мельник, В.П. Буркат, П.І. Марап// Вісник аграрної науки. – 2006. - № 10. – С. 47-51.
8. Вдовиченко Ю.В. М'ясне скотарство в степовій зоні України / Ю.В Вдовиченко, В.І. Вороненко та ін// - Нова Каховка «НИЕЛ» - 2012. – 307 с.

ОСОБЕННОСТИ ТЕХНОЛОГИИ МЯСНОГО СКОТОВОДСТВА В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ В ВОСТОЧНОМ РЕГИОНЕ УКРАИНЫ

Колесник А.И. к. с.-х. н.,

Прудников В.Г. д. с.-х. н., профессор,

Доротюк Е.Н. д. с.-х. н., профессор

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Аннотация. В статье изложены особенности технологии мясного скотоводства в условиях рыночной экономики, а именно: разведение абердин-ангусской породы адаптированной к местным условиям, сезонные отелы коров, содержание скота зимой без помещений на выгульно-кормовых

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

площадках, а летом на пастбище.

Ключевые слова: мясное скотоводство, порода, сезонные отелы, рост и развитие молодняка.

FEATURES OF BEEF CATTLE- BREEDING TECHNOLOGY IN THE CONDITIONS OF MARKET ECONOMY IN THE EASTERN REGION OF UKRAINE

Kolesnik O.I., Prudnikov V.G., Dorotyuk E.M.

Summary. The article describes peculiarities of technologists of meat cattle breeding in the conditions of market economy, namely: breeding of Aberdeen Angus bedrock adapted to local conditions, seasonal calving cows, cattle farming in the winter without premises on feeding grounds and summer pasture.

Key words: beef cattle, breed, seasonal calving, growth and development of young animals.
